

Nutituur üle Eesti mais & juunis

TULE JA SAA
NUTISEADMEGA
SÕBRAKS

Swedbank

Microsoft

www.vaatamaailma.ee/nutituur

A word cloud on a dark background featuring various Estonian terms related to mobile technology. The words are arranged in different sizes, colors, and orientations. The most prominent words are 'Nutitelefon' (orange), 'E-post' (light blue), 'Tahvelarvuti' (orange), and 'Mobiil-ID' (green). Other visible words include 'Internet', 'Windows Phone', 'Failid', 'fotod', 'Android', 'Uudised', 'Äpid', 'Mängud', 'Videod', 'Puutetundlikkus', 'Helistamine', 'Suhtlus', 'Mobiil-ID' (white), 'Pangatoimingud', and 'Wi-Fi'.

Puutetundlikkus

Videod

Mobiil-ID

E-post

Nutitelefon

Internet

Windows Phone

Failid

Uudised

Äpid

Android

fotod

Helistamine

Suhtlus

Mobiil-ID

Mängud

Tahvelarvuti

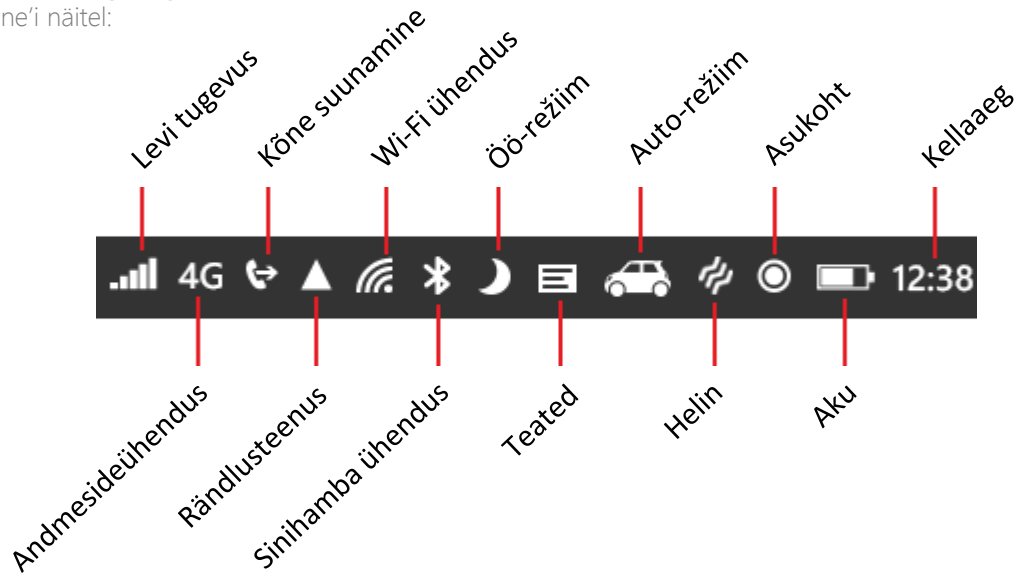
Pangatoimingud

Wi-Fi

Saame nutiseadmetega sõbraks!

Levinud nutiseadme tingmargid
Windows Phone'i näitel:

Nutituuri korraldavad Microsoft, Swedbank ja Vaata Maailma SA

Dokumendis sisalduvat informatsiooni kaitsevad rahvusvahelised autoriõiguseseadused

Autoriõigused kuuluvad: Vaata Maailma SA

Õppematerjali on koostanud: Marko Palm (IT Koolitus)

2015

Teemad

Nutiseadme
kasutamine

1

Kuidas kasutada
teenuseid ja
rakendusi?

2

3

Väike
nutisõnastik

4

5

Mida saab
nutiseadmetega
teha?

Nutiseadmete
turvalisus

Nutiseadme kasutamine

1

- Mis seadmed on nutitelefon ja tahvelarvuti?
- Mida tähendab puuetundlikkus?
- Miks vajavad nutiseadmed osade rakenduste kasutamiseks interneti?

Mis on nutiseade?

1

Enim kasutatavateks nutiseadmeteks on nutitelefonid ja tahvelarvutid.

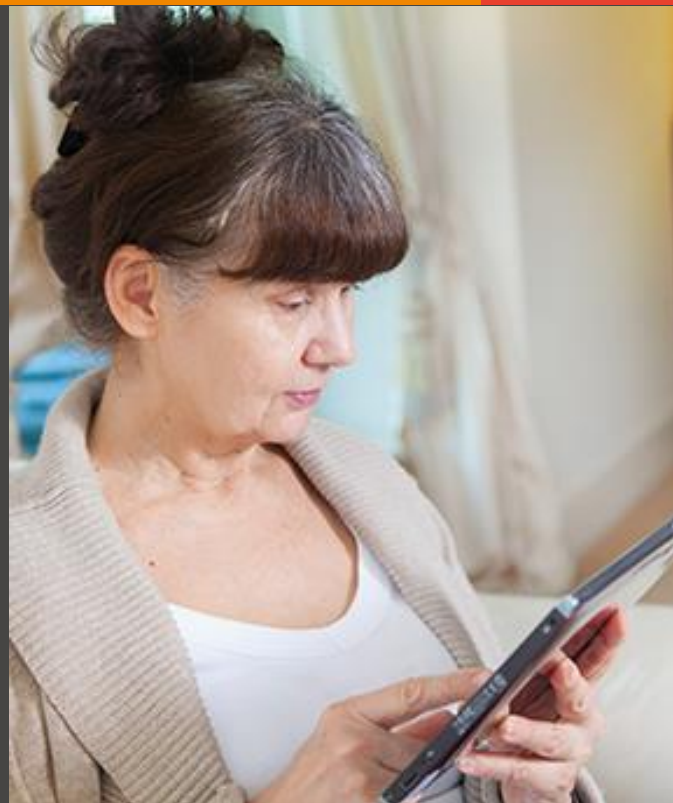
Nutitelefon on pisike ja võimas arvuti Sinu taskus, millega saab ka helistada.

Tahvelarvuti on mugava suurusega kaasaskantav arvuti, mille ekraan, klaviatuur ja hiir on kõik ühes seadmes koos.

Enamik nutiseadmeid on **puutetundlikud**. See tähendab et saad neid juhtida ekraani näpuga puudutades.

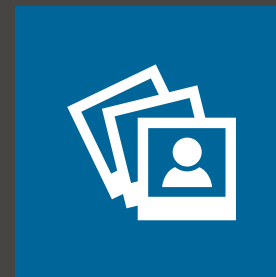

Mis on nutiseade?

1

Nutitelefonil on lisaks helistamise ja sõnumi saatmise võimalusele olemas ka tavaarvutile sarnased funktsioonid. Nutitelefoniga on võimalik lehitseda internetti, otsida infot, lugeda ning saata e-kirju, pildistada, pilte jagada, mängu mängida, määrata asukohta ning teha palju muid toiminguid kiiresti ja mugavalt.

Tahvelarvutid on võrreldes nutitelefonidega sarnaste omadustega, kuid suurema ekraaniga seadmed. Helistamise (tavakõne) võimalust kõigis tahvelarvutites ei ole, küll aga saab helistada vastava rakenduse abil (nt: Skype).

Mobiilsed operatsioonisüsteemid

1

Nutiseadmetega tuleb kohe kaasa alustarkvara, mida nutiseadmed oma igapäevatöös vajavad.

Seda alustarkvara nimetatakse **mobiilseks operatsioonisüsteemiks**.

Mobiilsest operatsioonisüsteemist sõltub nutiseadme menüü ülesehitus, kasutusmugavus, üldine kasutamise loogika, seadmes kasutusel olevad keeled ning see, milliseid rakendusi saad oma seadmesse juurde lisada.

Kas Sina juba tead, millist operatsioonisüsteemi Sinu nutiseade kasutab?

Levinuimad on
Windows, Android ja
Apple iOS süsteemiga
nutiseadmed

Internet nutiseadmes

1

Kuigi nutiseadmeid saab ka ilma internetiühendusest kasutada, on just internet see, mis annab nutitelefonidele ja tahvlitele võimaluse olla meile mitmekülgset kasulikum!

Nutiseadmega internetiühenduse loomiseks on kaks levinud võimalust: **Wi-Fi** ja **mobiilne andmeside**.

Nutiseadme puhul pole tegelikult niivõrd oluline viis, kuidas seade internetiühenduse loob, vaid hoopis see, kuidas saame oma lemmikteenuseid ja rakendusi mugavalt, muretult ning tasuta või sobiva hinna eest kasutada!

Kui seade asub juhtmevaba interneti ehk Wi-Fi levialas, saab Wi-Fi ühenduse abil internetti kasutada. Kui nutiseade on Wi-Fi levialast väljaspool või Sa ei tea Wi-Fi juurdepääsu parooli, tuleb internetti pääsemiseks kasutada mobiilse interneti võimalust. Mõlemal võimalusel on omad plussid ja miinused.

Internet nutiseadmes

1

Kui **Wi-Fi** võrk on parooliga kaitstud ja usaldusväärne, siis on selle kasutamine igati otstarbekas, sest ei pea muretsema kasutatud andmete mahu pärast (nt koduses Wi-Fi võrgus). Kui aga Wi-Fi võrk ühenduse loomisel parooli ei küsi (nt avalik Wi-Fi võrk kohvikus), siis võivad Sinu toimingud olla jälgitavad ning tuleb olla ettevaatlik.

Mobiilne andmeside on nüüdisajal samuti igati mõistlik viis, kuidas nutiseadmetega internetti ühenduda, sest erinevalt Wi-Fi-st levib mobiilne andmeside igal pool, kus on mobiililevi. Kui veel mõned aastat tagasi oli mobiilse andmeside kasutamine pigem kulukas, siis nüüdseks on hind pigem soodne (enamasti fikseeritud kuutasu) ja kiirus väga hea.

Wi-Fi levist annavad
teada vastavad
tingmärgid

Internet nutiseadmes

①

Kui palju andmesidemahtu erinevad tegevused kulutavad?

Mobiilset internetti igapäevaselt kasutades on tavaline, et igakuine keskmine mahu kasutus võib olla mõnekümnest megabaidist mitme gigabaidini. See, kui palju mahtu kulub, sõltub otseselt sellest, mida internetis teha.

Kõige vähem mahtu

kulub reeglina uudiste sirvimiseks, tava veebilehtede külastamiseks, e-posti lugemiseks ning e-kirjade saatmiseks.

Kõige rohkem mahtu

kulub hea kvaliteediga videoklippide ja piltide vaatamisele ning muusika kuulamisele. Ka videokõned nõuavad piisavalt kiiret internetti ning piisavalt suure mahuga mobiilse interneti paketti.

1

Nutiseadme
kasutamine

Kas said vastused:

- Mis on nutitelefon ja mis on tahvelarvuti?
- Millised on nutiseadmete enamlevinud operatsioonisüsteemid?
- Kuidas nutiseadmega internetti ühenduda?
- Millised tegevused internetis kulutavad palju andmesidemahu?

Järgnevalt uurime, mida põnevat ja kasulikku saab nutiseadmetega teha.

Märkmed

Märkmed

Mida saab
nutiseadmetega
teha?

2

- Kuidas nutiseadmega infot otsida ja internetis surfata?
- Mis on e-kirjad ja kuidas neid saata ning vastu võtta?
- Kuidas saab teha pilte ning neid e-posti teel jagada?
- Mis on rakendused ehk äpid?
- Kuidas kasutada nutikalt panga-, riigi- jt olulisi teenuseid?

Nutiseadme kasutusvõimalused

2

Nutiseadmega saab helistada ja sõnumeid saata. Lisaks saab **kasutada internetti** sarnaselt tavaarvutiga veebilehtede lehitsemiseks, info otsimiseks, broneeringute tegemiseks jne.

Nutitelefonide ja tahvelarvutitega saab kasutada suurt hulka eri **rakendusi ehk äppe**. Näiteks saab määrata enda täpset asukohta ja navigeerida soovitud sihtkohta. Võimalik on ka avada ja muuta töödokumente.

Nutitelefonist ja tahvelarvutist on väga mugav teha ka **pangatoiminguid** (ülekanded, kontojäägi vaatamine jm). Seda saab teha nutiseadme veebilehitsejas, aga veelgi lihtsam ja mugavam on kasutada vastavat pangarakendust.

Interneti sirvimine

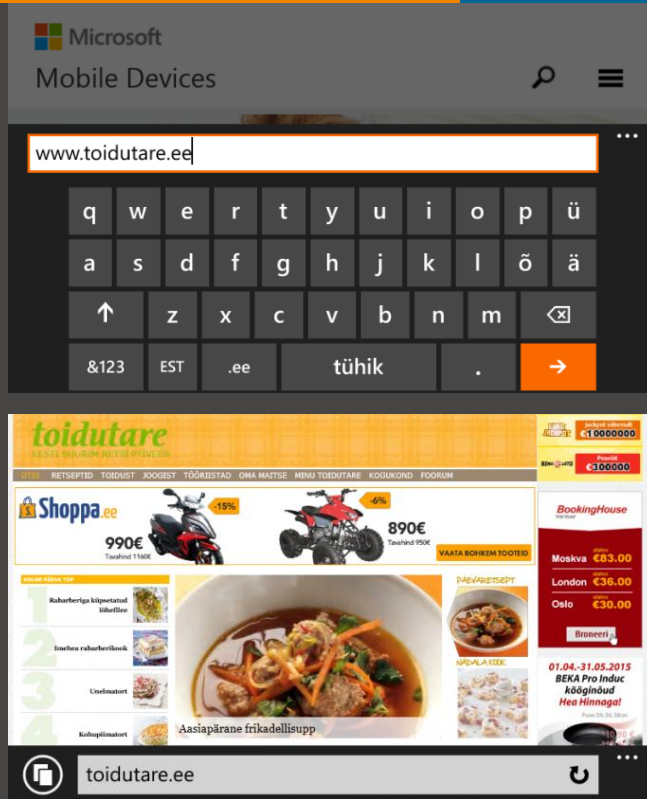
2

Nutiseadmega on internetis surfamine kiire ning mugav. Saad internetti kasutada just siis kui vaja, sest telefon on ju Sinuga igal pool kaasas!

Interneti kasutamiseks on seadmes vastav **veebilehitseja rakendus**, mille leiad menüüst. Windows Phone telefonidel on selleks **Internet Explorer**-i äpp, Android seadmetel **Chrome** rakendus ning Apple seadmetel **Safari** veebilehitseja.

NB! Nutiseadmes veebilehitsejat kasutades on kaval keerata telefon külili, sest siis on mugavam veebilehti sirvida. Sama kehtib nutitelefonil pikema teksti sisestamise kohta. Külili asendis on klaviatuuri jaoks ekraanil ruumi rohkem ning klaviatuurinupud suuremad kui püstiasendis.

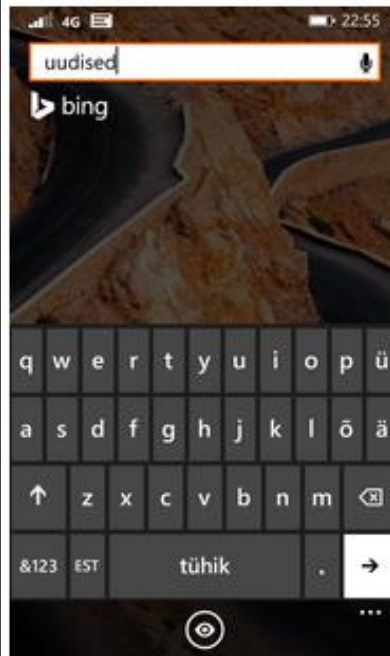
Info otsimine

2

Nutiseadmes on niisama lihtne ja loogiline otsinguid teha nagu tavaarvutis. Võid selleks kasutada veebilehitsejat ja mõnd levinud otsingumootorit nagu www.neti.ee või www.google.ee.

Windows Phone seadmetes on esmaseks otsingumootoriks www.bing.com ning pääsed sinna kohe avakuvalt vajutades luubi kujulist nuppu all paremal all nurgas.

Androidiga seadmetel on Google'i otsing enamasti avakuvalt leitav või sinna lihtsasti lisatav.

1) Otsingusõna sisestamine

2) Tulemused

E-kirjade lugemine ja saatmine

2

Arvutite ja interneti tulekuga tekkis võimalus saata teateid ja fotosid interneti teel. **E-kiri** ongi teksti või pilte sisaldav sõnum, mis saadetakse interneti teel.

E-kirjade lugemiseks võib kasutada veebilehitsejat (nt www.suhtlus.ee) ning siseneda postkasti enda personaalse kasutajanime ja parooliga.

Nutiseadmes on aga oluliselt mugavam kasutada kaasas olevat **e-kirjade lugemise rakendust** („e-post” nimeline äpp).

1) Ava E-posti rakendus

2) Loe ja saada e-kirju mugavalt

E-kirjade lugemine ja saatmine

2

E-posti rakenduse esmasel käivitusel saab valida, millist e-posti kontot seadistada soovid. Enim levinud e-posti teenusepakkujad on valikus kohe olemas ja kasutamiseks pead teadma vaid oma **kasutajanime** ning **parooli**.

E-posti meilirakenduse kasutamise suureks plussiks on see, et saad ise määrata, kui tihti e-kirju seadmesse tuuakse. Ei ole vaja pidevalt veebilehele siseneda ning vaadata, kas on uusi kirju või mitte.

NB! Soovi korral annab nutitelefon saabunud e-kirjast Sulle helimärguande ja/või ekraaniteatisega teada.

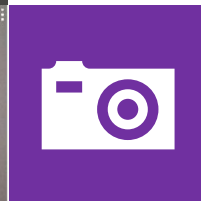
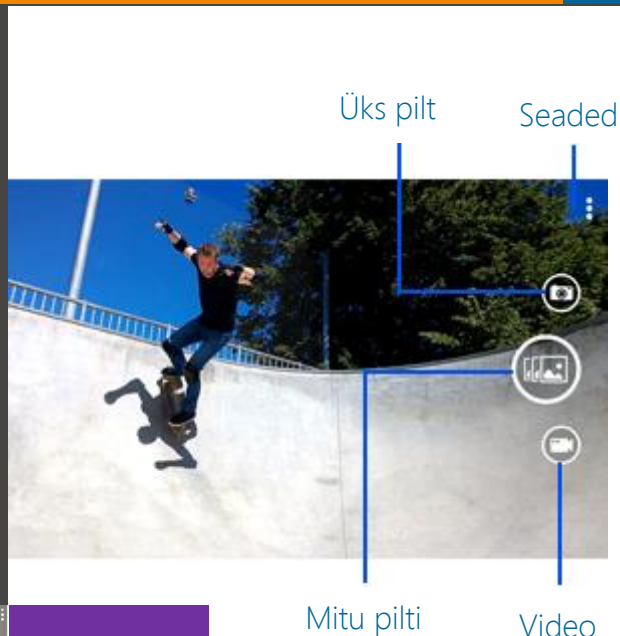
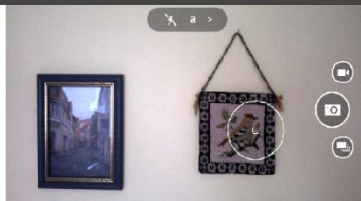
E-posti konto esmane seadistamine: sisesta kasutajanimi ja parool

Fotode tegemine ja jagamine

2

Pildistamiseks ja filmimiseks on nutiseadmes olemas **Kaamera rakendus**.

Tehtud pildid jäävad nutiseadme mällu. Kui soovid, et seadme mällu mahuks rohkem pilte, saad juurde lisada mälukaardi (uuematel nutiseadmetel on reeglina sisemälu täitsa piisavalt).

Fotode tegemine ja jagamine

2

Nutitelefoni ja tahvelarvutiga tehtud fotosid on mugav tutvavatega jagada. Kiireks jagamiseks on soovitatav seadistada eelnevalt vähemalt üks e-posti konto. **Tegevused foto jagamiseks on lihtsad (Windows Phone'i näitel):**

- 1) Otsi menüüst üles „Fotod” rakendus.
- 2) Kui oled avanud soovitud pildi, tee näpuga üks puudutus fotol.
- 3) Pildi alla ilmub lisamenüü, kus tuleb muljuda jagamise ikooni:

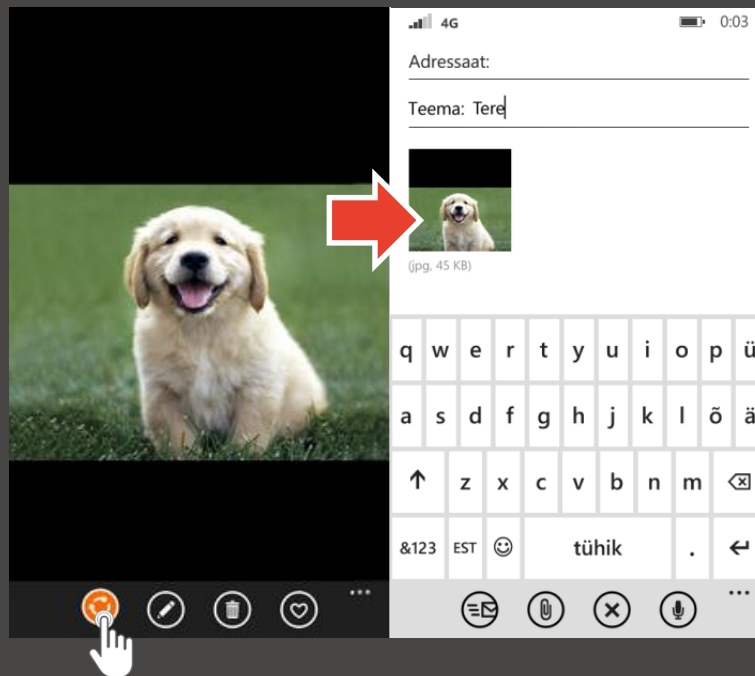

Windows Phone

Android

- 4) Järgnevalt saad lisada e-kirja saaja aadressi käsitsi või olemasolevate kontaktide hulgast.
- 5) Saad määrata teema ning soovi korral lisada e-kirjale juurde kirjutatud sisu.

Äppide ehk rakenduste kasutamine

2

Äpid on nutitelefonides ja tahvelarvutites kasutatavad programmid, mis muudavad Sinu elu lihtsamaks ja mugavamaks.

Häid äppe (nii tasuta kui ka tasulisi) leidub palju ja tuleb pidevalt juurde. Saad neid igal ajal ise rakenduste poest alla laadida lähtuvalt oma huvidest ja vajadustest.

ERR, Facebook, Taxify, Skype, pangarakendused, Rahvakalender, Seeneabits, RMK on vaid mõned näited põnevatest ja kasulikest äppidest:

- ERR äpis saad vaadata otse televiisorit, kuulata raadiot või hoopis ammused saated arhiivist välja otsida.
- Facebook hoiab kursis tuttavate tegemistega.
- Taxify laseb mugavalt takso tellida ilma helistamata.
- Skype laseb tasuta suhelda.
- Pangarakendused võimaldavad üldlevinud pangatoiminguid teha.
- Rahvakalender annab infot rahvalike tähtpäevade ning kommete kohta.
- Seeneabits annab infot seenehuvilistele.
- RMK äpist leiad rohkelt infot lõkkekohtade, telkimisplatside ning matkaradade kohta.

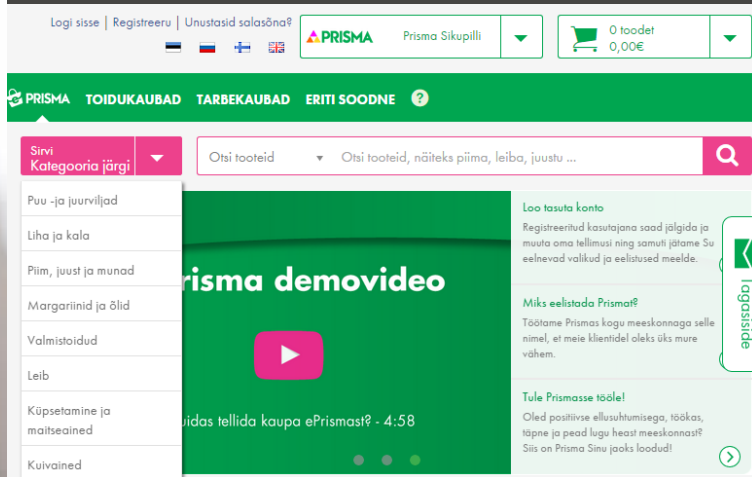

E-kaubandus

2

Pea kõigil suurtel kauplustel on tavaliselt olemas ka **internetipood**, näiteks eMaxima, ePrisma jms, mida saad ka oma nutiseadmega kasutada. Internetipoes saab kaupa ja hinda mugavalt võrrelda ning nautida suuremat valikut.

NB! Internetist ostes kontrolli kindlasti, et tegemist on usaldusväärse kauplejaga.

Pangateenused

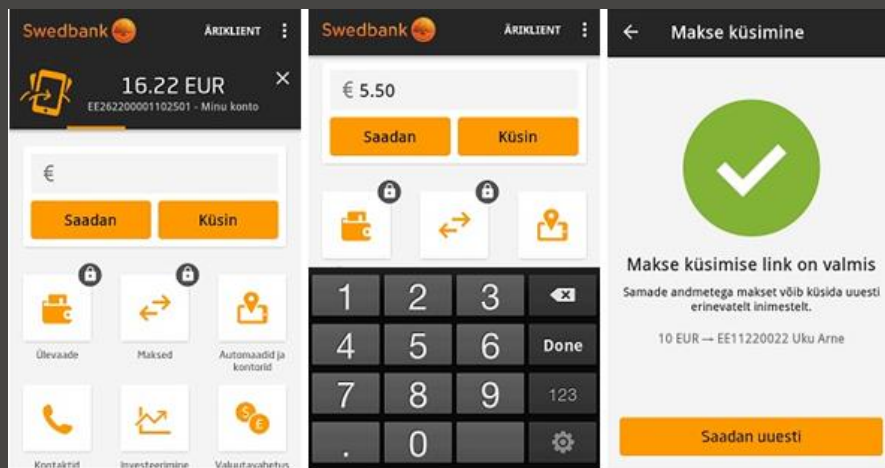
②

Nutiseadmetes saad kasutada ka **pangateenuseid** sarnaselt tavaarvutile. Internetipanka saad siseneda läbi nutiseadme veebilehitseja (Internet Explorer, Google Chrome või Safari) või läbi panga äpi.

Vastava **pangarakenduse** saad alla laadida rakenduste poest. Internetipanka saad siseneda paroolikaardi, PIN kalkulaatori või Mobiil-ID abil.

Järgmises peatükis vaatame, kuidas täpsemalt **Swedbanki internetipanga äppi** alla laadida.

Kuigi pangatoimingute tegemine nutiseadmes võib alguses tunduda harjumatu, siis tegelikult on see väga mugav ja kiire.

Riigi e-teenused

2

Riik on kogunud oma poolt pakutavad teenused kokku portaali www.eesti.ee. Maksu- ja Tolliameti e-teenuse leht on www.emta.ee, paberivaba Liiklusregistri leiad www.paberivaba.ark.ee, äriregister asub www.ariregister.rik.ee.

Neid ja mitmeid teisi riigi e-teenuseid saad külastada ka nutiseadmest. Kuna nutitelefonil ja tahvelarvutil tavalise ID-kaardi kasutamise võimalus puudub, saad turvaliselt siseneda [pangakoodide](#) või [Mobiil-ID](#) abil.

Riigiportaalis eesti.ee saad otsida infot kõigi Sulle kirjutatud retseptide kohta, esitada erinevaid taotluseid ning avaldusi, tellida e-valijakaarti ning vaadata endaga seotud notariaalseid dokumente.

The screenshot shows the homepage of [Eesti.ee](http://eesti.ee) (Uks e-riiki). The header includes the logo, navigation links (Vaegnägijatele, Abl, Eesti keel, English, Русский), a search bar, and a login button (Sisene). The main navigation bar contains links for Minu asjad, E-teenused, Teemad, and Kontaktid. The featured section is 'Vaadake retseptide infot' (View prescription information), which includes text about accessing prescription records, a button to 'Vaatan retsepti' (View prescription), and a graphic with the text 'PALJU SÄÄSTAD RAVIMITELT SINA?' (You save a lot on medicine for yourself). To the right, there is a list of services with green arrow icons: 'Registreeringu õigsuse kinnitamine' (Confirmation of registration correctness), 'Töövõimetuslehtede täiendamine' (Supplementing work capacity certificates), 'Vajaduspõhise õppetoetuse taotlemine' (Application for need-based study grants), 'Vaadake endaga seotud notariaalseid dokumente' (View notarial documents related to you), and 'Lingid teistesse infosüsteemidesse' (Links to other information systems).

Riigi e-teenused

②

Näiteks **retseptide vaatamiseks** mine www.eesti.ee avalehele, sisene Mobiil-ID või pangalingi kaudu. Juhul kui valid sisenemiseks Mobiil-ID, tuleb sisestada isikukood ja mobiilinumbr.

Ülemiselt menüüribalt vali „E-teenused“, järgmiselt lehelt „Kodanikule“, järgmiselt lehelt „Tervis ja tervisekaitse“ ning viimaks avanenud lehelt „Retseptid“.

<https://www.eesti.ee>

Teksti koostanud Haigekassa

Kõik retseptid

Retsepti koostamise periood:

09.11.2014

09.05.2015

Näita

Tühista

2

Mida saab
nutiseadmega
teha?

Kas saidid vastused:

- Mida saab nutiseadmetega teha?
- Kuidas lugeda ja saata e-kirju?
- Kuidas teha pilte ja neid tutvavatega jagada?
- Mis on rakendused ehk äpid?
- Millised on riigi poolt pakutavad e-teenused?

Järgnevalt vaatame täpsemalt, kuidas teenuseid ja rakendusi kasutada.

Märkmed

Märkmed

Kuidas kasutada
teenuseid ja
rakendusi?

3

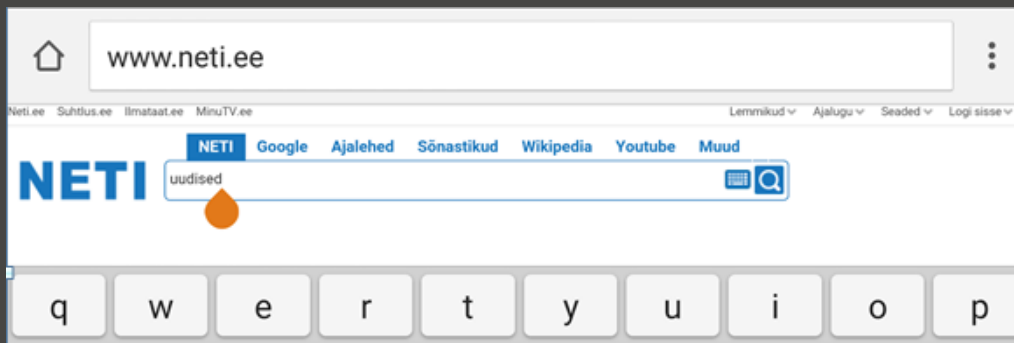
- Kuidas lugeda uudiseid ja osta pileteid?
- Kuidas leida ja paigaldada äppe ehk rakendusi?
- Mis on Mobiil-ID ja milleks seda kasutada saab?
- Mis on Skype ja mida vajad Skype-kõne tegemiseks?

Uudiste lugemine

③

Uudiste lugemiseks tuleb avada veebilehitseja või vastav äpp ning külastada mõnda uudisteportaali. Kui soovid leida mõnd uut veebilehte, saad selleks kasutada näiteks www.neti.ee, www.bing.ee või www.google.ee otsingumootoreid. Otsingu saad teha sisestades otsitava sõna otse otsingukasti:

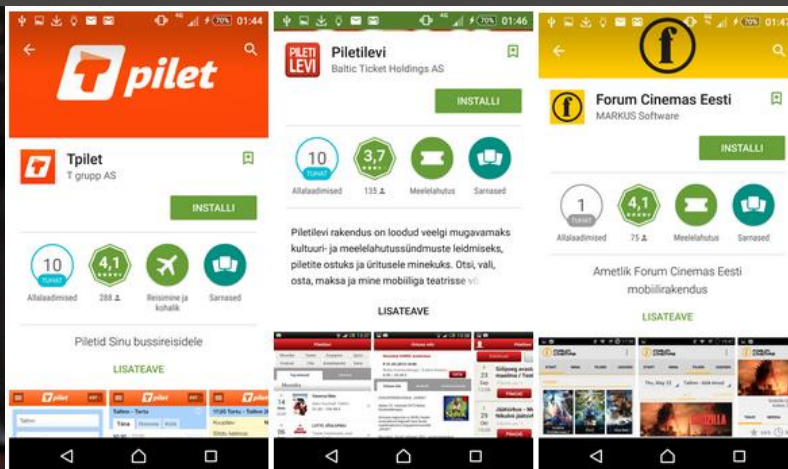
Neti.ee-s võid sirvida ka olemasolevaid teema järgi jaotatud viiteid. Näiteks valid Neti.ee avalehelt „Info ja Meedia“ tulbast „Ajalehed“.

Piletite ostmine

3

Piletite ostmine internetist hoiab kokku aega ja on väga mugav. Võimalik on osta bussi-, rongi-, kino-, teatri-, laeva-, lennukipileteid jt. Heaks näiteks on Piletilevi (www.piletilevi.ee), Laevapiletid.ee (www.laevapiletid.ee), Bookinghouse (www.bookinghouse.ee), Tpilet (www.tpilet.ee). Seda nimekirja võiks veel pikalt jätkata.

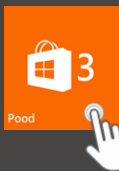
Pileteid saab osta otse veebilehitsejast või vastavast rakendusest.

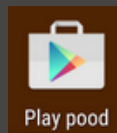
Äppide kasutamine

3

Rakenduste poest saad ise oma nutiseadmesse paigaldada erinevaid tasuta ja tasulisi äppe. Selleks on vajalik vastava konto olemasolu.

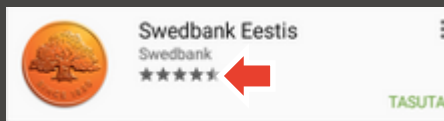
Windows nutiseadete ametlik rakenduste pood on leitav kohe telefoni menüüst ja on tähistatud sellise tingmärgiga.

Android seadmete ametlik rakenduste pood kannab Play nime ja on nutiseadme menüüs tähistatud sellise tingmärgiga.

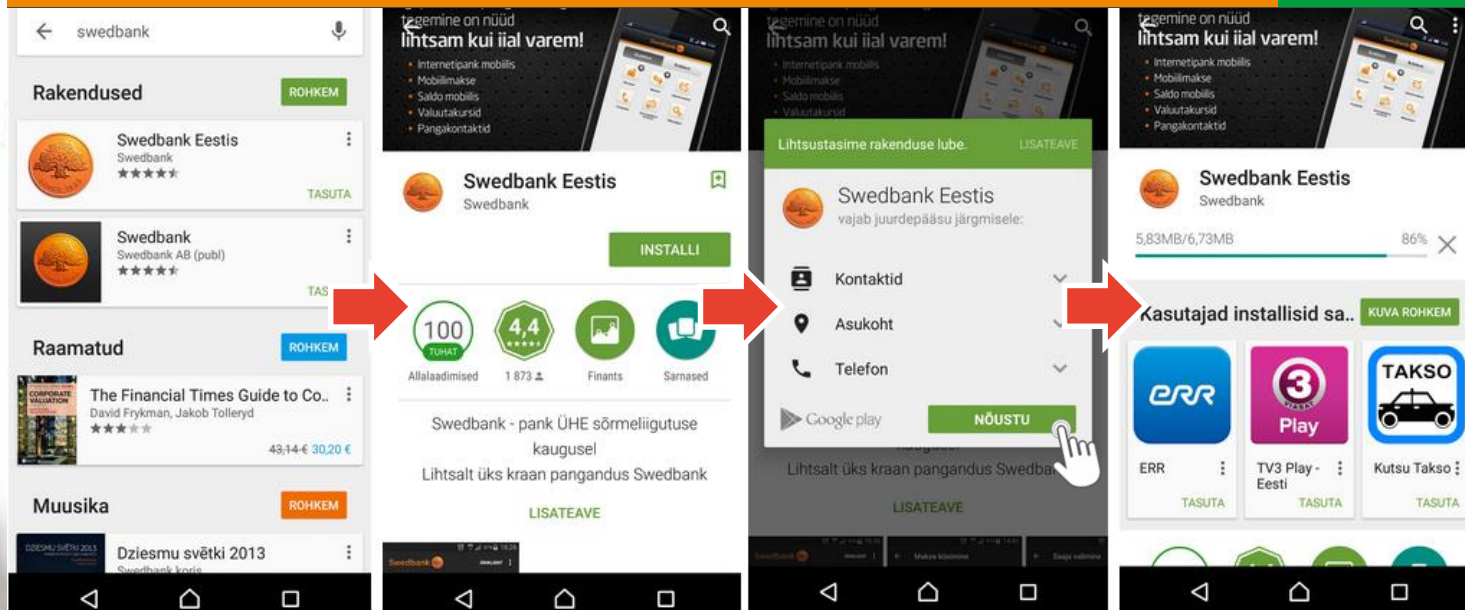
Äpi leidmiseks sisesta rakenduse nimi rakenduste poe otsingukasti. Enne rakenduse alla laadimist veendu, et paigaldatav rakendus oleks tehtud usaldusväärse tootjafirma poolt. Seda saad teha järgnevalt:

- lugedes rakenduse poes olevat rakenduse kirjeldust;
- lugedes juba olemasolevaid kasutajate hinnanguid antud rakendusele;
- jälgida tärnide arvu usaldusväärseuse hindamiseks.

Äppide kasutamine

3

Swedbanki äpp on saadaval Android ja iOS seadmetele ning veebilehitsejas leitav: www.swedbank.ee.

Ka teistel pankadel on vastavad äpid pangatehingute sooritamiseks.

Mobiil-ID kasutamine

3

Mobiil-ID on riigi poolt tunnustatud digitaalne isikutunnistus, mis on sama turvaline kui ID-kaart.

NB! DigiDoc rakenduse abil saad otse nutiseadmes vaadata digiallkirjastatud dokumente ning Mobiil-ID abil on mugav ka ise digiallkirja lisada.

Sarnaselt ID-kaardiga saad Mobiil-ID-ga **ennast autentida** (turvaliselt tuvastada) ning **anda digiallkirja**. See tähendab, et Mobiil-ID abil saad turvaliselt teha ülekandeid veebilehitsejaga panga e-teeninduses ja pääsed ligi enamikele riigi poolt hallatavatele e-teenustele. Lisaks saad mugavalt siseneda mitmete ettevõtete iseteenindustesse.

Mobiil-ID teenuse saad tellida oma mobiilioperaatori juurest. Peale teenuse tellimist tuleb Mobiil-ID www.politsei.ee lehel aktiveerida. Teenusel on kuutasu, mis juba mitmeid aastaid on olnud suurusjärgus 1 EUR. Liitudes saad kasutamiseks PIN1 ja PIN2 koodid (sarnaselt ID-kaardile). Lisaks Eestile töötab Mobiil-ID teenus ka välismaal. Välismaal kasutades lisandub ühe toimingu tegemisel vastavalt ühe SMS sõnumi hind.

Skype'i kasutamine

③

Skype rakenduse abil saad teha hää- ja videokõnet. Lisaks saad saata sõnumeid ja jagada faile.

Mõlemal osapoolel peab olema internetti ühendatud arvuti või nutiseade, kuhu on paigaldatud Skype programm. Häälkõnede tegemiseks peab kasutataval seadmel olema mikrofoni, videokõnede jaoks on vaja ka kaamerat. Enamik nutiseadmetel on mikrofoni ja kaamera kohe olemas, **Skype'i kasutamiseks vajad äppi**, mis on tasuta saadaval Windows, Android ja iOS seadmetele.

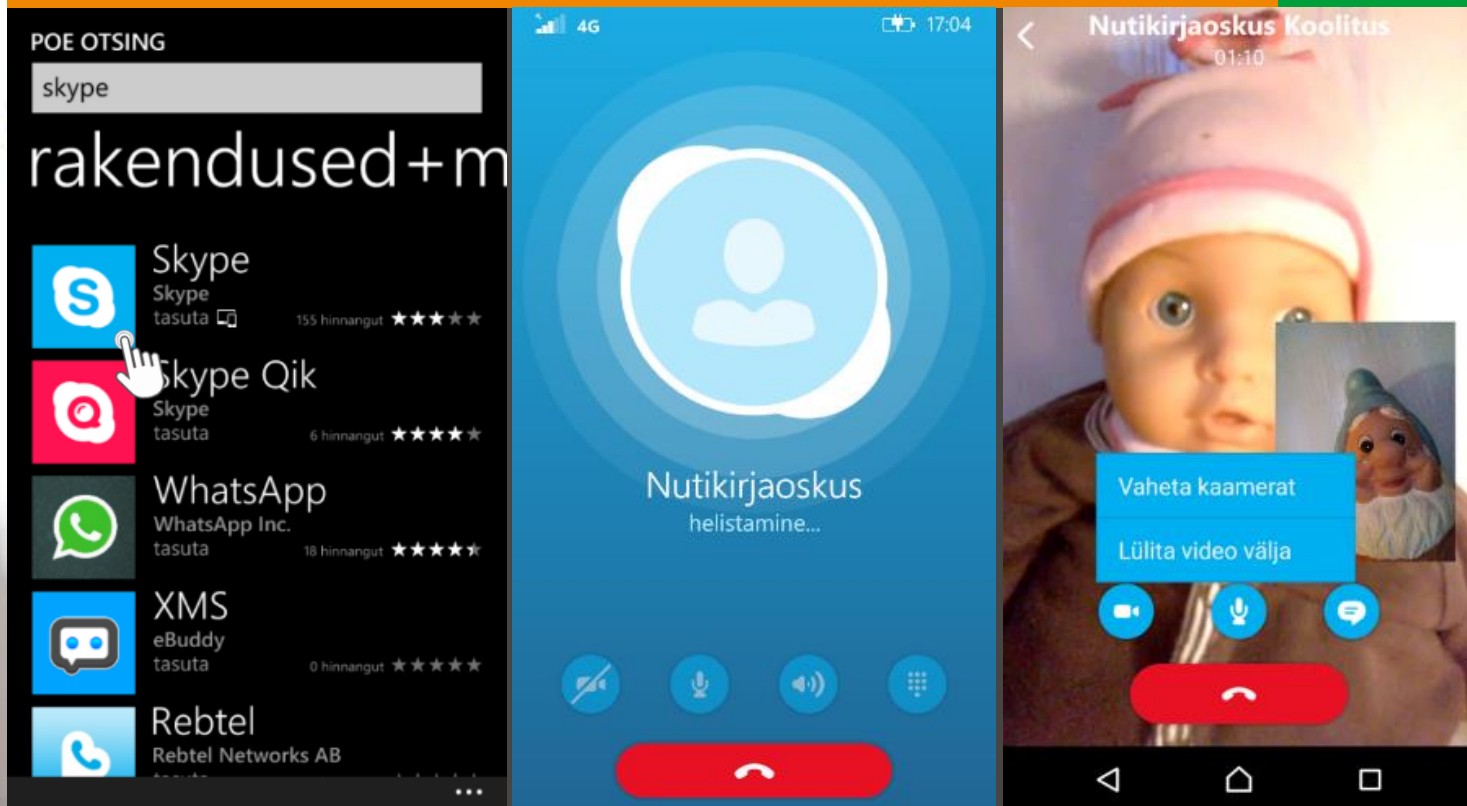
Skype äpi sisesed kõned on tasuta (võib lisanduda andmesidetasu). Nii saad mugavalt ja tasuta suhelda tuttavatega üle kogu maailma.

NB! Tasulised on need kõned, mis tehakse Skype rakendusest välja (mobiili ja lauatelefonidele).

Skype'i kasutamine

3

3

Kuidas
kasutada
teenuseid ja
rakendusi?

Kas said vastused:

- Kuidas lugeda uudiseid ja osta pileteid?
- Kuidas leida ja paigaldada äppe ehk rakendusi?
- Mis on Mobiil-ID ja miks seda vaja on?
- Mis on Skype ja kuidas teha Skype-kõne?

Järgnevalt anname näpunäiteid nutiseadmete turvaliseks kasutamiseks.

Märkmed

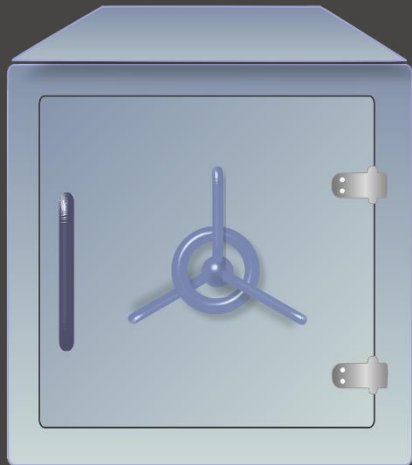
Nutiseadmete turvalisus

4

- Miks on oluline mõelda nutiturvalisuse peale?
- Milliseid andmeid leidub nutiseadmetes?
- Millised on 5 kuldreeglit nutiseadmete turvaliseks kasutamiseks?
- Kuidas kasutada ekraanilukku?

Miks on nutiturvalisus oluline?

④

Igapäevaselt arvutit kasutades oleme juba harjunud, et **on teatud üldised soovitused, mida võiks järgida, et arvuti kasutamine oleks turvaline** ja puuduksid ebameeldivad üllatused.

Ka nutiseadmetega saame teha sarnaseid toiminguid nagu tavaarvutiga. Seepärast tasub ka neid kasutades mõelda turvalisuse peale. Seda enam, et nutitelefon käib meiega tihti igal pool kaasas ja seda teeb ka kogu info, mis on nutiseadmesse meie enda ning seadme erinevate rakenduste poolt talletatud.

Milliseid andmeid nutiseadmes leidub?

④

Nutiseadmeid kasutama õppides ning uusi võimalusi kasutades kasvab järjepidevalt seadmetes hoitava info hulk.

Isegi siis, kui kasutame nutitelefoniga kõigest helistamiseks ning pildistamiseks, on seadme kadumise või varguse korral kogu meie kontaktide nimekiri ning fotoalbum seadme mälus.

Tihti on seadme mälus lisaks veel ka sõnumeid ja e-kirju. Kui kasutame nutiseadmes olevat veebilehitsejat, siis on väga mugav, kui nutitelefon või tahvelarvuti meie poolt enim külastatavate veebilehtede kasutajanimed ja paroolid meelde jätab. Siis ei pea me neid iga päev üha uuesti seadme ekraanilt sisse toksima. Nii on mugavam ja hoiame kokku väärtuslikku vaba aega, aga väga oluline on osata oma nutiseadmes talletatud infot ka kaitsta.

Nutiturvalisuse 5 kuldreeglit

4

Nutiturvalisus.ee lehel on toodud välja viis kuldreeglit nutiseadmete turvaliseks kasutamiseks, mida soovitame järgida:

- ☐ Panen seadmele luku peale.
- ☐ Mõtlen, enne kui enda infot või paroole jagan.
- ☐ Soetan äpid ametlikust poest ja kontrollin äppide tausta.
- ☐ Uuendan nutiseadme tarkvara.
- ☐ Kasutan sisselogimiseks ja digiallkirja andmiseks Mobiil-ID võimalusi.

Ekraaniluku kasutamine

4

Kõige lihtsam võimalus nutiseadmes oleva info kaitsmiseks on parooliga või PIN koodiga kaitstud ekraaniluku aktiveerimine.

Seda saad teha nii Windows, Android kui Apple seadmetega. Turvalise ekraaniluku lisamise võimalus on olemas nii nutitelefonidel kui ka tahvelarvutitel.

Kui tavaline ekraanilukk avaneb sõrmega üle nutiseadme ekraani lohistades, siis PIN koodiga ekraaniluku puhul on seade kaitstud kasutaja poolt valitud numbrilise koodiga. Parooli puhul saab koodiks määrata nii numbraid kui tähti. Android seadmetes on igapäevaselt laialt kasutuses veel muustriga ekraanilukk. Nii tuleb seadme ekraaniluku maha võtmiseks näpuga õiges järjekorras läbi lohistada seadme ekraanil asuvad punktid.

 Ekraaniluku valimine

Puudub

Administraator, krüptimispoliitika või mandaadihoidla on keelanud

Lohistamine

Administraator, krüptimispoliitika või mandaadihoidla on keelanud

Muster

PIN-kood

Parool

4

Nutiseadmete
turvalisus

Kas said vastused:

- Miks on vajalik teada nutiseadmete turvalisuse kohta?
- Milliseid andmeid leidub nutiseadmetes?
- Millised on 5 kuldreeglit nutiseadmete turvaliseks kasutamiseks?
- Kuidas kasutada ekraanilukku?

Järgnevalt saad üle vaadata nutiseadmete kasutamisel olulised mõisted.

Märkmed

Märkmed

Väike nutisõnastik

5

- Millised on olulised mõisted?
- Kas kõik mõisted on Sulle juba tuttavad?

Väike nutisõnastik

5

3,5G ja 4G – näitavad andmesideühenduse kiirust

Bluetooth ehk **sinihammas** – juhtmevaba andmeside ühendus seadmete omavaheliseks infovahetuseks

Digiallkiri – digitaalne kinnitus mõnele tehingule, mis on antud ID kaardi või Mobiil ID abil

DigiDoc – rakendus, mis võimaldab nutiseadmetes anda digiallkirja

E-kiri – kiri, milles olev tekst edastatakse teise seadmesse üle interneti

E-posti **meiliserver** – küsi lisainfot oma meiliteenuse pakkuja käest

Failid – pildid, dokumendid, videod või muud andmed Sinu nutiseadmes või arvutis

Google konto – vajalik Android seadmetele rakenduste poest äppide lisamiseks

GPS – üleilmne asukoha määramise süsteemi

ID-kaart – riigi poolt välja antav isikutunnistus, millega saab ka elektrooniliselt isikut tuvastada

Intrernet - ülemaailne arvutivõrk, mille abil arvutid ning nutiseadmed andmeid vahetavad

Kaamera rakendus – äpp, millega saab nutiseadmega pildistada ning filmida

Microsoft konto – vajalik Windows phone seadmetele rakenduste poest äppide lisamiseks

Mobiil-ID – riigi poolt tunnustatud mobiilne isiku tuvastamise ja digiallkirja andmise lahendus

Mobiilne internet – interneti teenus, mis levib mobiilsidevõrgus ja mis on kättesaadav nutiseadmetes

Mobiilne operatsioonisüsteem – nutiseadme tööd tagav tarkvara, mis on seadmega kohe kaasas

Väike nutisõnastik

5

Mälukaart – laseb seadme mälu suurendada, et sinna mahuks rohkem pilte ning videosid

Navigeerimine – sihtkohta jõudmine nutiseadmest tulevate abistavate juhiste abil

Nutitelefon – pisike võimas arvuti Sinu taskus

Otsing – nutiseadmest info otsimine

Otsingukast – lahter veebilehitsejas, kuhu sisestada otsingu märksõna

Play pood - Android seadmete ametlik äppide pood

Puutetundlikkus – võimalus juhtida nutiseadet näpuga ekraani puudutades

Rakenduste paigaldamine – nutiseadmesse uue äpi lisamine

Rakenduste pood – veebikeskkond või rakendus, mille kaudu saab nutiseadmesse lisada äppe

Rakenduste uuendamine – äppidele pakutakse vahetevahel nende loojate poolt välja täiustusi ning parandusi, mida saab seadmesse paigaldada läbi uuenduste

Skype – rakendus, millega saab helistada, sõnumeid saata ja faile jagada

Tahvelarvuti – puutetundliku ekraaniga arvuti sarnaste omadustega nutiseade

Veebilehitseja – programm veebi lehitsemiseks

Wi-Fi – juhtmevaba interneti ühendus

Äpp ehk rakendus – programm, mis on mõeldud nutiseadmetele

Märkmed

A close-up photograph of a person's hand holding a black smartphone. The index finger is touching the screen, which displays a blurred image. The background is bright and out of focus.

*Soovime Sulle edukat ja
turvalist nutiseadmete
kasutamist!*

Rohkem infot leiad: www.vaatamaailma.ee/nutituur

Nutituuri korraldavad Microsoft, Swedbank ja Vaata Maaailma SA